

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002110

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-06-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ващенко Олена Станіславівна

2. Olena S. Vashchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 23-06-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13875

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15, 15.41

Тема дисертації:

1. Соціально-психологічні умови врегулювання спричинених воєнними подіями сімейних конфліктів
2. Socio-psychological conditions for the settlement of family conflicts caused by war-related events

Реферат/анотація:

1. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та проведено емпіричне дослідження соціально-психологічних умов врегулювання сімейних конфліктів, спричинених воєнними подіями. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення сімейних конфліктів як одного з найбільш поширених різновидів соціальних конфліктів, що безпосередньо впливають на психологічний добробут особистості та стабільність суспільства загалом. Стан і функціонування сім'ї як базового соціального інституту є важливим індикатором суспільного розвитку, що визначає значущість дослідження проблем, пов'язаних із порушенням сімейних взаємин. В умовах воєнної агресії сім'я зазнає значного дестабілізуючого впливу. Воєнні події порушують звичний спосіб життя, змінюють соціальні ролі та підвищують рівень емоційної напруженості. Такі чинники, як-от вимушена міграція, розлука членів родини, економічна нестабільність, загроза життю і здоров'ю, втрата близьких, знижують адаптаційні можливості особистості та

спричиняють емоційне виснаження, що зумовлює загострення сімейних конфліктів. Наслідком зазначених процесів стає зниження стабільності шлюбно-сімейних стосунків, що свідчить про обмежену ефективність наявних соціально-психологічних механізмів врегулювання конфліктів у сім'ї в умовах тривалого стресу. Актуальність і соціальна значущість означеної проблеми обґрунтовує необхідність поглибленого вивчення соціально-психологічних умов врегулювання спричинених війсьними подіями сімейних конфліктів. Об'єктом дослідження є сімейний конфлікт, предметом дослідження – соціально-психологічні умови врегулювання сімейних конфліктів, пов'язаних із переживанням подружжям військових подій. Мета дослідження полягає у розкритті соціально-психологічних умов врегулювання спричинених військими подіями сімейних конфліктів. За результатами теоретичного аналізу уточнено сутність сімейного конфлікту як складного соціально-психологічного феномену, що виникає в системі подружніх взаємин унаслідок неузгодженості потреб, цінностей, рольових очікувань і стратегій поведінки партнерів. Обґрунтовано, що сімейний конфлікт є динамічним процесом міжособистісної взаємодії, який включає когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти, характеризується стадійністю розвитку та специфічними закономірностями перебігу. Встановлено, що військові події виступають значущим контекстуальним чинником трансформації сімейних стосунків, вони зумовлюють зміну звичного способу життя, підвищення рівня тривожності, депресивності, агресивності, а також зниження рівня стресостійкості та життєстійкості подружжя. З'ясовано, що вплив військового контексту на сімейну взаємодію має амбівалентний характер: з одного боку, він спричиняє загострення конфліктності, емоційну дезадаптацію, рольові перевантаження та порушення комунікації, з іншого – може виступати чинником мобілізації внутрішніх ресурсів сім'ї, посилення згуртованості, взаємної підтримки та переосмислення життєвих пріоритетів подружжя. Розроблено концептуальну модель врегулювання сімейних конфліктів, спричинених військими подіями, у якій визначено систему ключових соціально- психологічних умов ефективного подолання конфліктів. Дослідження проведено на вибірці 246 респондентів – волонтерів-лікарів українсько-ізраїльської благодійної організації «ФРІДА», членів релігійної громади Київської Церкви Христа, а також відповідачів, які дали згоду на участь у дослідженні через соціальну мережу Facebook. Дослідження соціально- психологічних умов врегулювання спричинених військими подіями сімейних конфліктів реалізовано у чотири етапи: підготовчому, основному, формувальному та заключному і здійснено упродовж 2023–2025 років. У межах емпіричного дослідження за допомогою авторського опитувальника «Вивчення подружніх конфліктів під час війни», що доповнив комплекс релевантних методик, визначено систему чинників подружніх конфліктів в умовах війни, які класифіковано як зовнішні (соціально-економічні, інформаційні, ситуаційні) та внутрішні (емоційно-особистісні, когнітивні, поведінкові). Результати дослідження можуть бути інтегровані у діяльність закладів вищої та післядипломної освіти при підготовці фахівців за спеціальностями «Психологія» та «Соціальна робота», а також використані в межах навчальних дисциплін «Сімейна психологія», «Психологія конфлікту», «Кризова психологія», «Психологічне консультування». Матеріали дисертації доцільно використовувати під час розроблення методичних рекомендацій, навчально-методичних посібників і програм підвищення кваліфікації фахівців, які працюють із сім'ями в кризових умовах.

2. This dissertation presents a theoretical synthesis and an empirical study of the socio-psychological conditions for resolving family conflicts caused by military events. The relevance of this research stems from the need for a scientific understanding of family conflicts as one of the most common types of social conflicts, which directly impact the psychological well-being of individuals and the stability of society as a whole. The state and functioning of the family, as a fundamental social institution, are important indicators of societal development, which underscores the significance of researching issues related to the disruption of family relationships. In the context of military aggression, the family is subjected to significant destabilizing effects. Hostilities disrupt familiar ways of life, alter social roles, and increase levels of emotional stress. Factors such as forced migration, separation of family members, economic instability, threats to life and health, and the loss of loved ones reduce an individual's ability to adapt and cause emotional exhaustion, which leads to an escalation of family conflicts. As a result the stability of marital and family relationships declines, indicating the limited effectiveness of existing socio-psychological mechanisms for resolving family conflicts under conditions of prolonged stress. The relevance and social

significance of this problem justify the need for an in-depth study of the socio-psychological conditions for resolving family conflicts caused by military events. The object of the study is family conflict; the subject of the study is the socio-psychological conditions for the settlement of family conflicts related to spouses' experiences of war-related events. The aim of the study is to identify the socio-psychological conditions for resolving family conflicts caused by the war. Based on the results of the theoretical analysis, the nature of family conflict has been specified as a complex socio-psychological phenomenon that arises within the system of marital relationships due to the incompatibility of partners' needs, values, role expectations, and behavioral strategies. It is substantiated that family conflict is a dynamic process of interpersonal interaction, which encompasses cognitive, emotional, and behavioral components, and is characterized by a staged development and specific patterns of progression. It has been established that war-related events act as a significant contextual factor in the transformation of family relationships. They lead to changes in the usual way of life, increased levels of anxiety, depression, and aggression, as well as a decrease in the spouses' stress resilience and vitality. It has been determined that the impact of the war context on family interaction is ambivalent. On the one hand, it leads to an escalation of conflict, emotional maladjustment, role overload, and communication breakdown, and, on the other hand, it can serve as a factor in mobilizing the family's internal resources, strengthening cohesion, providing mutual support, and redefining the spouses' life priorities. A conceptual model for resolving family conflicts caused by war-related events has been developed. The model identifies a system of key socio-psychological conditions for effectively overcoming conflicts. The study was conducted on a sample of 246 respondents – volunteer doctors from the Ukrainian-Israeli charitable organization FRIDA, members of the religious community of the Kyiv Church of Christ, and respondents who agreed to participate in the study via the Facebook social network. The study of the socio-psychological conditions for the settlement of family conflicts caused by war-related events was conducted in four stages—preliminary, main, formative, and final—and was carried out over the period 2023–2025. The research findings can be incorporated into the activities of higher and postgraduate education institutions related to training professionals in the fields of Psychology and Social Work, as well as used within the academic disciplines of Family Psychology, Conflict Psychology, Crisis Psychology, and Psychological Counseling. The materials of the dissertation should be used in the development of methodological recommendations, educational and methodological guides, and professional development programs for specialists working with families in crises.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Ващенко, О. С. (2025). Тренінгова програма «врегулювання подружніх конфліктів в умовах війни»: зміст, структура, процедура проведення. Психологія та соціальна робота, 2, 32–43. <https://journals.onu.in.ua/index.php/psy/article/view/305/289>; <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.2.3>
- Ващенко, О. С. (2024). Дослідження соціально-психологічних причин розгортання подружніх конфліктів під час війни. Вісник Львівського університету, 21, 24–31. <https://doi.org/10.30970/PS.2024.21.4>
- Ващенко, О. С. (2024). Соціально-психологічні чинники подружніх конфліктів в умовах війни. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Серія «Соціальні та поведінкові науки; Управління та адміністрування», 28(57), 27–43. [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28\(57\)-27-43](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28(57)-27-43)

- Ващенко, О. С. (2025). Соціально-психологічний аспект врегулювання 15 подружніх конфліктів в умовах війни: емпіричне дослідження. Věda a perspektivy, 9(52), 120-128.
<https://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/29050/29008>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Петренко Ірина Володимирівна
2. Iryna V. Petrenko

Кваліфікація: к. психол. н., старший науковий співробітник, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5900-0852

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Столярчук Олеся Анатоліївна
2. Olesia A. Stoliarchuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4252-2352

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гусев Андрій Ігоревич

2. Andrii I. Husiev

Кваліфікація: к. психол. н., доц., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1790-3295

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад вищої освіти "Університет менеджменту освіти"

Код за ЄДРПОУ: 35830447

Місцезнаходження: вул. Січових стрільців, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вознесенська Олена Леонідівна

2. Olena L. Voznesenska

Кваліфікація: к. психол. н., с.н.с., 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1273-0049

Додаткова інформація: ;https://scholar.google.com.ua/citations?user=w-J6_5IAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скар Оксана Миколаївна

2. Oksana M. Sknar

Кваліфікація: к.психол.н., с.н.с., 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7883-680X

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=Yuvh5SUAAAAJ&hl=uk>

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Бевз Галина Михайлівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Бевз Галина Михайлівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Базь Любов Олександрівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна